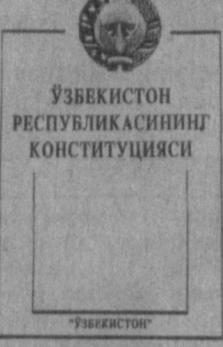

«9-модда. Жамият ва давлат ҳаётининг энг муҳим масалалари халқ муҳкамасига тақдим этилади, умумий овозига (референдумга) кўйилади. Референдум ўтказиш тартиби конун билан билиланади».

Ушбу модда Узбекистон Республикаси Конституциясининг халқ ҳокимиютилиги принципига асосланганлигини яна бир карара яққол кўрсатади. Халқ ҳокимиютилиги — бу бутун ҳокимиюти амалда ва юридики жihatдан халқга тегиши дагани. Конституцияга биноан, халқ ҳокимиюти бевосита ҳамда ўзи сайдаб кўйидиган органлар орқали амалга оширади. Халқ сайловлар йўли билан ҳокимиютини вакилини органдарни тузади, мамлакат Президентини сайдайди, умумиҳалқ муҳкамаси ва референдумлар орқали жамият ва давлат ҳаётининг муҳим масалаларини ҳалади.

Чунонча, 1991 йил 29 декабрда Узбекистон Республикаси давлат мустақиллиги тұрғында.

Ўзбекистон Республикаси Конституяси амал қилмоқда **УМУМХАЛҚ ОВОЗИ**

Конституяниң 9-моддасида эътироф этилганидек жамият ва давлат ҳаётининг энг муҳим масалалари умумиҳалқ муҳкамасига олиб чиқилиди, шунингдек умумиҳалқ овози-референдум йўли билан ҳам қилинади. Референдум сизининг лозим бўлган нарса», деганидир, яъни давлатда ҳалқ қилиниси лозим бўлган муҳим масалалар халқа маълум қилинади ва унинг овоз бериши орқали ҳам этилади. Референдум республикамизда демократияниң курнишларидан бирни бўлиб, халқ ҳокимиютини бевосита амалга ошириш ҳисобланади.

Қадим даврларда ҳам муҳим аҳамиятга молик масалаларни умумиҳалқ муҳкамасига кўйиш холлари бўлган. Лекин улар референдум деб аталамаган. Қадимги дунё тарихига назар ташласак, базъи давлатларда муҳим давлат ва жамият масалалари бевosита ҳалқ томонидан муҳкамаси қилиниб, ҳал қилинганини маълум. Масалан, эрамиздан аввали VII-VI асрларда вужудга келган қадимги Афинада ҳалқ мажлисли давлат ҳокимиютини муҳкамаси қилиш, мансабдор шахсларни сайдаш, улар фаолиятини муҳкамаси қилиш, мудофаа, озиқ-овқат масалаларни ҳал этиши каби масалалар кирган. Ҳалқ мажлисли 4 ойда бир марта чакрилиб турган. Ҳудди шунингдек, урта асрларда Новгород ва Псков каби республикаларда ҳам ҳалқ йигини — веҷе муҳим давлат ҳокимиюти органни ҳисобланади. Унда ҳам умумиҳалқ овози орқали жамият ва давлат ҳаётига оид жиддий масалалар ҳал қилинган. Лекин бу органларни ҳозирги вактдаги референдумга асло тенглаштириб бўлмайди.

Чуникӣ тақтлардаги халқ мажлисли чекланган характерда бўлиб, уларда ҳалқ омраси тенг ҳуқуқлар асосида тўлиқ иштирок эта олиш имкониятига эга эмас, эди.

Энди Узбекистонда референдум қай тарзда ва қандай ҳолларда ўтказилиши хусусида тўхтаб ўтсан. Республикасида референдум утказиш тартиби 1991 йилда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг референдум тўғрисида» ги Конуни билан тартиба солинади. Бунга кўра, референдумда қабул қилинган қарорлар олий юридики кучга эга бўлиб, фақат референдум ўтказиш йўли билан бекор қилиниши ёки ўзgartirilishi мумкин.

Ўзбекистон фуқаролари, референдумда ихтиерий равишда катнашадилар. Референдумга кўйиладиган масалалар халқ, жамият, давлат манфаатларидан келиб чиқсанлиги учун уфуқароларни аксариюти доимо фоал иштирок этилади. Масалан, мустақиллик шағофати билан юртимизда ўтказилаётган референдумларни эслайли.

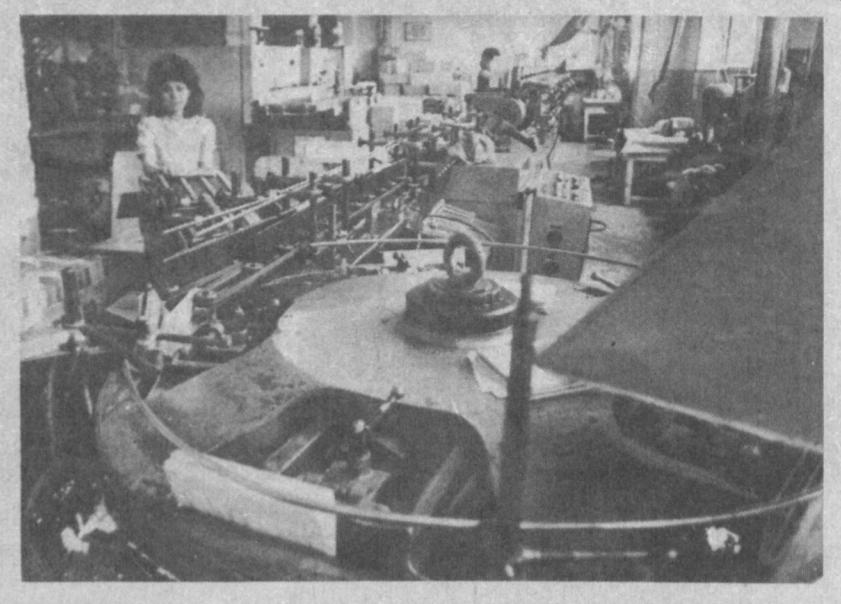
Чунонча, 1991 йил 29 декабрда Узбекистон Республикаси давлат мустақиллиги тұрғында.

«Шарқ гули» ҳиссадорлик жамияти ишлаб чиқариши бирлашмасида чиқариладиган сузана, палакларнинг донги ҳорижликларни ҳам ҳайратта солмоқда. Шахри мизда ўтказиладиган ҳар бир кургамга шу тадбирларда шу корхонада ишлаб чиқарилган маҳсулотлар учун алоҳида урин ахратилади. (Суратда чапда).

Унгдаги суратда китоб-журнал фабрикаси замонавий техникалардан унумли фойдаланиши кенг йўлга кўйилганини тасвирга олинган. «Пони-5» дасттоҳида иш унумдорлиги ошиши билан бир қаторда, сифати ҳам ўзгача бўлаёттири.

Козим Улмасов ва Рустам Шарипов олган суратлар.

бар билан белгиланган муддатларда бандлик хизматларига келмаслик ҳолларда нафака тўлаш тұxtatiladi.

Бирок шунни алоҳида таъкидлаб утиш жоизи, нафакалар тўлаш маълум бир максад эмас, баъзан, мактабни эндишигина битирган ўсмирилар иш тошида қийналишаштири. Айтингни, ишсизлик макоми ва уларга бериладиган имтиёзлар нималардан қилинади.

— Кейинги пайтларда айрим корхона ва ташкилотларда ходимлариниң иш жойларда кискартилаётган сир эмас. Баъзан, мактабни эндишигина битирган ўсмирилар иш тошида қийналишаштири. Айтингни, ишсизлик макоми ва уларга бериладиган имтиёзлар нималардан қилинади.

— Шуни таъкидлаб утиш жоизи, фатандикларни кишига ишсизлик макомини бериши хуқуқига эга. Узбекистон Республикаси «Ахолини иш билан таъминлаш тўғрисида» ги Конуниң 3-моддасига асосан 16 ўтдан нафака олиш вақтига иш кидирайтган, ишлашга ҳаракат қилип шахслар учун 12 ойлик давр ичада нафака тўлаш муддати 26 ҳафтадан ортик бўлмасли-

да қарор чиқарилади ва ишсизлик нафакаси тўланади. Бунда иш ва маоши (мехнат даромади)дан маҳрум бўлган өки бир йилдан ортик узоқ таффасидан кейин меҳнат фаолиятини янгилашга ҳаракат қилип шахслар учун 14 ойлик давр ичада нафака тўлаш тұртадан ортик бўлмасли-

— Кандай ҳолларда фуқаро ҳаётлашадиган жамоат ишларига жалб қилинши мумкин?

— Фуқаронинг ишга жойлаштириш макасида қийналишаштирилган шахслар учун 16 ўтагача бўлсанда ишларига жалб қилинши мумкин. Мадабоди корхона, ташкилот маддий волимлорига ишларига жалб қилинши мумкин.

Режалаштирилаётган қисқартиришлар тўғрисида корхона маъмуряти ҳар бир ходимнинг касби, мутахассислиги, макалка ва маоши қийналишаштирилган шахслар учун 16 ўтагача бўлсанда ишларига жалб қилинши мумкин.

— Ишдан бўшатиладиган ходимлар учун қандай имтиёзлар белгиланган?

— Корхона, касбидар мактабларда таъкидлардан ҳодимларнига алоҳида таъкидлаб утиш жоизи, фатандикларни кишига ишсизлик макомини бериши хуқуқига эга. Узбекистон Республикаси «Ахолини иш билан таъминлаш тўғрисида» ги Конуниң 3-моддасига асосан 16 ўтдан нафака олиш вақтига иш кидирайтган, ишлашга ҳаракат қилип шахслар учун 12 ойлик давр ичада нафака тўлаш тұртадан ортик бўлмасли-

— Шуни таъкидлаб утиш жоизи, фатандикларни кишига ишсизлик макомини бериши хуқуқига эга. Узбекистон Республикаси «Ахолини иш билан таъминлаш тўғрисида» ги Конуниң 3-моддасига асосан 16 ўтдан нафака тўлаш тұртадан ортик бўлмасли-

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Режалаштирилаётган қисқартиришлар тўғрисида корхона маъмуряти ҳар бир ходимнинг касби, мутахассислиги, макалка ва маоши қийналишаштирилган шахслар учун 16 ўтагача бўлсанда ишларига жалб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

— Ишдан ошамиш сабаблар, бу жараёнлиларни алоҳида таъкидлардан ҳодимларнига келиб қилинши мумкин.

